

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 6, Issue 1, 30-47, 2022

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

KORONAVİRÜS (COVID-19) SALGINININ ÇANAKKALE'DEKİ REKREASYON ETKİNLİKLERİ VE TURİZM SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ: BASINDA ÇIKAN HABERLER ÜZERİNE BİR SÖYLEM ANALİZİ

The Effects of the Coronavirus (Covid-19) Pandemic on Recreation Activities and Tourism Sector in Çanakkale: A Discourse Analysis on the News in the Press

* Oğuzhan DÜLGAROĞLU

ÖZET

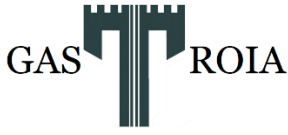
Sağlık ve güvenlik, bireyler için önemli kavramlardır. Özellikle turizm sektöründe bireylerin sağlık ve güvenlik durumlarının güvence altına alınması gerekmektedir. Bu çalışma son yıllarda küresel çapta tüm sektörleri etkisi altına alan Koronavirüs (Covid-19) Salgını sürecinin turizm sektörüne etkilerinin Çanakkale özelinde incelenmesini kapsamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan söylem analizi yöntemine başvurulmuş, "Covid-19 Salgını sürecinin Çanakkale'deki turizm paydaşlarına etkileri" teması kapsamında yerel ve ulusal basında yer bulan haberler analiz edilmiştir. Yapılan analizler neticesinde salgın dolayısıyla turizm işletmelerinin faaliyetlerinin durma noktasına geldiği; yatırımcıların, işletmecilerin ve çalışanların ekonomik açıdan sıkıntılı bir döneme girdikleri, turizm sektöründe büyük çaplı bir daralma görüldüğü, rekreasyon etkinliklerinin iptal edildiği ve turizm işletmecilerinin borçlarını ödeme hususunda sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca devam eden rekreasyon ve turizm etkinliklerine maske zorunluluğu, sosyal mesafe ve açık havada gerçekleştirilme gibi kurallar eklenerek yeni bir biçim verildiği saptanmıştır. Son olarak, elde edilen sonuçlarla beraber öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Rekreasyon, Covid-19 Salgını, Çanakkale.

ABSTRACT

Health and safety are important concepts for individuals. Especially in the tourism sector, the health and safety conditions of individuals should be secured. This study is the investigation of the effects of the Coronavirus (Covid-19) Pandemic on the tourism sector in Çanakkale. The discourse analysis method, which is one of the qualitative research methods, has been referred in the study. In particular, the news in the local and national press within the scope of the theme "the effects of the Covid-19 Epidemic on tourism stakeholders in Çanakkale" have been analyzed. As a result of the analyzes have carried out; it has been determined that the activities of tourism establishments almost have stopped due to the investors, operators and employees have been adversely affected economically, there has been a large-scale contraction in the tourism sector, recreational activities have been cancelled and tourism operators have had problems to pay their debts. In addition, ongoing recreation and tourism activities; it has been determined that a new shape has been given by adding rules such as the necessity of masks, social distance and outdoor performance. Then recommendations are presented.

Keywords: Tourism, Recreation, Covid-19 Pandemic, Çanakkale.

Yayın Bilgileri

Geliş tarihi: 08.07.2021

Kabul tarihi: 30.03.2022

İletişim Bilgileri

* ogzhndlgrglu@gmail.com

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

1. GİRİŞ

Turizm sektörünün, krizlere karşı kırılgan bir yapıda olduğu bilinen bir gerçektir. Turizm etkinliklerinin gerçekleştirildiği destinasyonların sahip oldukları turistik çekicilikler ziyaretçiler tarafından tercih edilmelerine sebep olabilmektedir. Bu çekici unsurların etkisinin devam edebilmesi için turistlerin destinasyonlarda kendilerini güvende hissetmeleri gerekmektedir. Bireylerin turistik ihtiyaçlarını gidermek için gidecekleri destinasyonlarda sağlık durumları açısından herhangi bir tehlikenin olmaması da bu konuda önemli bir etmendir (Demir, Günaydın, Demir, 2020). Buna karşın siyasi krizler, terör saldırıları ve salgın hastalıklar gibi öngörülemeyen ve istenmeyen durumlar ise, bireylerin seyahat planlarını değiştirmelerine ve daha önce yaptıkları rezervasyonları iptal etmelerine sebep olmaktadır. (Acar, 2020). Turizm etkinlikleri için büyük tehdit olan bu tip krizlere ek olarak, ülke veya destinasyon sınırlarının salgınların görüldüğü ülke vatandaşlarına kapatılmasının da turizm sektörü açısından olumsuz sonuçları olabilmektedir. Bu durumun destinasyonları da olumsuz etkilediğini söylemek yanlış olmaz.

Son zamanlarda gündemi meşgul eden Koronavirüs (Covid-19) Salgını da turizm sektörüne büyük bir darbe vurmuştur. Salgının bireylerde oluşturduğu korku, kaygı, bunalım gibi etkilerle bireyleri ve birçok sektörü tedirgin etmektedir. Dolayısıyla salgının sosyolojik, psikolojik ve ekonomik açıdan yol açtığı etkiler gün geçtikçe daha fazla hissedilmektedir (Ho, Chee ve Ho, 2020). Özellikle bireysel ve toplumsal açıdan yaşanmakta olunan psikolojik ve sosyolojik sorunlara, işletmelerin üstesinden gelmek zorunda olduğu ekonomik sıkıntılar ve bu sıkıntıların bireylere yansımaları da eklenerek salgının etkileri artış göstermiştir (Barua, 2020). Salgın sürecinde konaklama işletmeleri, yiyecek-içecek işletmeleri ve seyahat işletmeleri gibi birçok işletme ya kapatılmış ya da sınırlandırılmıştır (Columbus, Brust ve Arrogila, 2020). Bunlara ek olarak, destinasyonlardaki turizm etkinliklerinin de sınırlandırıldığı görülmektedir. Bu durum, ister istemez turizm sektörünün bütününe olumsuz yansımıştır. Salgın süresinde Çanakkale'deki turizm faaliyetlerinde gözlemlenen düşüş sebebiyle bu çalışma Çanakkale özelinde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla Covid-19 salgını Çanakkale'deki turizm sektörünü nasıl etkilemiştir? Cümlesi bu çalışmanın problem cümlesi olmuştur.

Bu çalışmada, Çanakkale destinasyonu özelinde Koronavirüs (Covid-19) salgınının turizm sektörüne etkilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda konuya ilişkin Çanakkale yerel basınına ve ulusal basına yansıyan haberler ve bu haberlerin kapsamında yapılan röportajlar incelenerek söylem analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu çalışmayla birlikte Covid-19 salgınının Çanakkale destinasyonuna etkileri vurgulanarak, karar vericilerin turizm sektörünü etkileyen bu krize ilişkin önlemler almaları ve çözümler geliştirmeleri için kaynak sağlanması planlanmaktadır.

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu başlık altında araştırma kapsamında ele alınan kavramlar incelenerek araştırma sahasının turizm açısından değerlendirmesi yapılacaktır.

2.1. Turizm, Rekreasyon Etkinlikleri ve Covid-19 Salgını İlişkisi

Rekreasyonel etkinlikler, bireylerin boş zamanlarında sahip oldukları olanaklar ölçüsünde gerçekleştirdikleri çeşitli eylemler olarak ele alınabilir. Rekreasyon, bireylerin kendi iradeleri ve talepleriyle aktif ya da pasif şekillerde katılım sağladıkları etkinliklerdir. (Lu ve Hu, 2005). Butler rekreasyonu (1959) günlük yaşamda rutin olarak gerçekleştirilen etkinliklerden farklı bir deneyim, bir görev gereği olmadan ve bireysel yenilenmek için katılan etkinlikler şeklinde ifade etmektedir. Bu çerçevede rekreasyonun etkinliklerinin turizmde önemli bir yerinin olduğu söylenebilir.

Turizmin tatmin etmeye çalıştığı gereksinimler bakımından rekreasyon etkinliklerinin önemi süregelen bir şekilde artmaktadır (Can, 2015). Rekreasyon etkinlikleri etkinliklerin gerçekleştirildiği destinasyonların turistik çekim yerlerinin tanıtımının yapılması ve pazarlanmasının sağlanmasında önemli rol oynamaktadır (Fredline ve Faulkner, 2000). Bu etkinlikler, özellikle destinasyonlarda turizm sezonunun uzamasına ve turizmin mevsimsellik etkisinin azaltılmasını da sağlamaktadır (Allen, O'Toole, McDonnell ve Harris, 2002). Sanatsal, kültürel, beşeri ve sportif etkinlikler gibi çok yönlü unsurları barındıran rekreasyon etkinlikleri, gerçekleştirildiği destinasyona da iyi bir imaj kazandırmaktadır (Tayfun ve Arslan, 2013: 192). Böylece destinasyonların daha fazla turist çekmelerine sebep verebilmektedirler. Destinasyonlarda gerçekleştirilen rekreasyon etkinliklerinin en azından turistlerin destinasyonlara ziyaret nedenlerinden biri olabilmesi mümkündür. Dolayısıyla rekreasyon etkinliklerinin özellikle sürdürülebilirlik ilkesinin de dikkate alınarak yapılması halinde turizm sektörüne olumlu etkilerinin olabileceği söylenebilir.

Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) salgını son zamanlarda küresel olarak karşı karşıya kalınan büyük tehditlerden biridir (Tayar, Gümüştekin, Tayar ve Mandi, 2020). İlk olarak 2019 yılının Aralık ayında Dünya Sağlık Örgütü Çin Ülke Ofisi'nin ilk vakaları bildirmesi ile beraber gündeme gelen salgın, hızlı bir şekilde yayılarak küresel bir tehdit halini almıştır (İbiş, 2020). Salgın süreci, yüksek yayılma hızı ve tıbbi müdahale gerektirmesi sebebiyle devletler ve bireyler arasında paniği de beraberinde getirmiştir.

Dünya Turizm Örgütü, salgın sürecinde uluslararası toplum sağlığı bakımından bir tehdit niteliğinde olan bu salgına karşı Dünya Sağlık Örgütü'nün tedbir kararlarını dikkate alarak, kendi web sayfası üzerinden yapmış olduğu duyurular vasıtasıyla özellikle seyahat etmekte olan ve buldukları bölgeden başka bir bölgeye seyahat planları olan bireyleri sorumlu bir biçimde sürekli olarak uyarılmaktadır (WHO, 2020). Dünya Turizm Örgütü'nün uyarılarında durumun turizm sektörü bakımından olumsuz etkileri söz konusu olsa da, önceliğin insan ve toplum sağlığı olduğu önemle bildirilmiştir (UNWTO, 2021).

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

Salgının turizm sektörüne zararlarını rakamlarla belirtmek gerekirse, Covid-19'un 2020 Ocak ve 2020 Nisan tarihleri arasında turizm sektörü üzerindeki etkisine ilişkin Dünya Turizm Örgütü tarafından paylaşılan istatistiklere göre 2019 yılının Ocak ve Nisan aylarına kıyasla uluslararası toplam turist sayısının 180 milyon azaldığı açıklanmıştır (UNWTO, 2020). Yine aynı kurumdan alınan istatistiklere göre uluslararası çapta turizm sektörü vasıtasıyla elde edilen gelirlerden aynı zaman diliminde 195 milyar ABD Doları kaybın ortaya çıktığı belirtilmiştir. Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği, Mart 2020'de azalan yolcu sayısı sebebiyle toplam kaybın 84.3 milyar ABD Doları olduğunu, hava taşımacılığına talebin %54 azaldığını, Ocak ve Haziran arası 7.5 milyon uçuş iptalinin gerçekleştiğini ve hava taşımacılığında toplam gelir kaybının 419 milyar ABD Doları olduğunu açıklamıştır (IATA, 2020). Sonuç olarak, Koronavirüs (Covid-19) Salgını sürecinin küresel çapta turizm sektörüne olumsuz yansımaları olduğu görülmektedir.

COVID-19 salgını ile beraber ülke yönetimleri tarafından getirilen seyahat kısıtlamaları dolayısıyla turizm sektörü ve rekreasyon etkinliklerinin genel olarak olumsuz etkilendiği söylenebilir. Gerek ülkelerin kendi sınırları içinde gerekse ülkeler arasında uygulanan benzeri daha önce görülmemiş olan seyahat kısıtlamaları ve sokağa çıkma yasakları küresel ekonomide büyük bir dalgalanmanın oluşmasına yol açmıştır. Dolayısıyla turizm ve rekreasyon faaliyetleri de ciddi bir biçimde zarar görmüştür (Gössling, Scott ve Hall, 2020; Acar, 2020). Özellikle dünyadaki önemli turizm destinasyonlarının bulunduğu Akdeniz ve Avrupa, Orta ve Kuzey Amerika destinasyonları bu süreçten olumsuz yönde etkilenmiştir (Yılmaz, 2020; Strielkowski, 2020). Çanakkale destinasyonu da bu süreçten olumsuz etkilenen destinasyonlardan biridir.

2.2. Çanakkale Destinasyonu ve Turizm Açısından Önemi

Destinasyonlar arası artan rekabet ve turizmin çeşitlenmesiyle birlikte turistik ürünlerin öne çıkmasında kültürel, tarihi ve doğal etmenler etkili olabilmektedir (Küçükaltan, 2009). Asya ile Avrupa kıtaları arasında stratejik öneme sahip bir konumda bulunan Çanakkale de destinasyonlar arasındaki turizm rekabetinden kendine pay çıkarabilecek potansiyele sahiptir (Özmen, 2019). Tarihte birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Çanakkale destinasyonunun çeşitli turizm türleri için zengin kaynaklara sahip olduğu söylenebilir. Bu da bölgenin çeşitli bölgelerden turist çekmesine sebep olabilmektedir. Bugün milyonlarca yerli ve yabancı turistin ziyaret ettiği Çanakkale, geçmişte birçok savaşa ev sahipliği yaptığı için önemli bir turistik çekim merkezidir (Smith, 1998). Troya savaşlarının yaşandığı Troya Antik Kenti bu turistik çekim merkezlerine bir örnektir. Troya Antik Kenti'ne ek olarak; tarihte Çanakkale Savaşı'nın yaşandığı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı da siperleri, şehitlikleri ve hatta batık gemileriyle turistler için somut turistik çekiciliklere sahiptir (Akbulut ve Ekin, 2018). Tüm bunlara ek olarak, Çanakkale Belediyesi desteğiyle yıllardır düzenlenen Uluslararası Troya Festivali gibi rekreasyon etkinlikleri de destinasyona turist çeken önemli etkenlerdendir.

Çanakkale gastronomi turizmi potansiyeli açısından da önemli ürünlere sahiptir. Zeytinyağlı yemeklerden ve deniz ürünlerinden meydana gelen bir mutfak kültürüne sahiptir. Genel olarak lüfer, sardalye, levrek ve palamut gibi çeşitli balık türleri Çanakkale'deki restoranlarda turistlere sunulmaktadır (Bucak ve Ateş, 2014). Öte yandan Çanakkale;

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

Bardakçılar, Hıdırlar, Çan, Karalıca, Kırkgeçit, Külcüler, Kestanbolu, Kocabaşlar, Ozancık, Tuzla ve Güre bölgelerinde doğal mineral bakımından zengin termal su kaynaklarına da sahiptir (Akkuş vd. 2005). Böylece Çanakkale'nin termal turizm için önemli potansiyele sahip olan bir destinasyon olduğu söylenebilir. Çanakkale destinasyonu su altı florası, su altı faunası ve su altı kültürel kalıntılara sahip olduğu için dalış turizmi için de önemli bir potansiyele sahiptir (Türkel ve Gökdemir, 2021). Kelkit (2003) gerçekleştirdiği çalışmada Çanakkale'nin elinde bulundurduğu Kazdağı Milli Parkı, Bozcaada, Gökçeada, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı, Assos, Troia, Alexandria-Troas ve Neandria gibi tarihi ve doğal kaynaklarla rakiplerinden ayırt edici çeşitli turistik ürünlere sahip bir turizm merkezi olduğunu vurgulamıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Covid-19 Salgınının Turizme Etkileri Temasıyla Çanakkale Yerel Basınında Çıkan Haberlerin Söylem Analizi

Söylem, farklı sosyal durumları açıklamada bir kullanım şekli, fikirlerin aktarımı veya iletişimin gerçekleştirilmesini sağlayan bir öge şeklinde tanımlanmakla birlikte birey ve nesne arasındaki bağı şekillendiren bir öge şeklinde ifade edilebilmektedir (Van Dijk, 1997). Söylem; ifadelerin kime ait olduğu, dayanaklarının neler olduğu, yönelim kaynaklarının neler olduğu ve söyleyenlerin kullandıkları ifadelerle neyi amaçladıkları gibi herhangi bir iletiyi tüm açılarıyla beraber kapsama altına almaktadır. Tüm iletişim şekillerini kapsayan söylem yalnızca söze dökülen yapılarla sınırlı kalmayıp, gündelik yaşamdaki kullanımlar içinde sosyal yaşamı gözleme, tasnifleme ve gelişen olaylara reaksiyon gösterme durumlarını da kapsamaktadır (Punch, 2005). Bir analiz türü olarak söylem analizi, yapısalci dil araştırmalarındaki gibi gramer ve biçim özellikleri bakımından veya post-yapısalci incelemelerde de olduğu gibi söylemi anlam, bağlam veya bilgi ilişkisi ile mercek altına almaktadır (Van Dijk, 1997). Söylem analizinde bağlam genellikle herhangi bir olgu içinde durumlar, olaylar ve ilişkiler kapsamında tanımlansa da, paylaşılan bilgi noktası yani bilgiyi ileten ile bilginin iletildiği kişilerin ortak alanı şeklinde ifade edilmektedir (Çakır, 2014). Bu çalışmada da bilgiyi ileten haberler dikkate alınacaktır.

Araştırmacı söylem analizi vasıtasıyla söylemin yalnızca kendisine değil, onu meydana getiren olguları, kavramları, sosyal gerçekleri de dikkate almakta ve bunları göz önünde bulundurarak söylemin ne anlama geldiğini ortaya çıkarmaya çalışabilmektedir. Söylemler analiz edilirken söz konusu söylemlerin ne anlama geldiği saptanmaya çalışılırken aslında yeni bir söylem ortaya çıkmaktadır (Gür, 2013, s. 189). Bu çalışmada, verinin analiz edilmesi için nitel araştırma yöntemlerinden söylem analizi yöntemi tercih edilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın konusuna ilişkin basında çıkan haberler analiz edilmiştir. Ongun (2014) ve Arık ve Akgün (2018) gibi araştırmacılar da gerçekleştirdikleri çalışmalarında bu yöntemi kullanarak araştırmalarını gerçekleştirmişlerdir.

Bu çalışmada, Koronavirüs (Covid-19) Salgını sürecinin Çanakkale'deki turizm sektörüne etkilerini tespit edebilme adına 1 Ocak 2020 ve 1 Ocak 2021 tarihleri arasında Çanakkale yerel basınında ve ulusal basında 2020 yılında yer bulan dokuz haber incelenmiştir. Bu haberlerden özellikle "Koronavirüs (Covid-19) Salgını sürecinin turizme etkileri" teması kapsamındaki haberler seçilerek söylem analizi yöntemine başvurularak analiz edilmiştir.

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

Analiz edilen haberlere Çanakkale yerel gazetelerinin internet sitelerinden ulaşılmıştır. Çalışma 1 Ocak 2020 ve 1 Ocak 2021 tarihleri arasında konuya ilişkin basında yer bulan haberlerle sınırlandırılmıştır. 1 Ocak 2021 tarihinden sonra konuya ilişkin haberlerin basında yer bulma sıklığı azaldığı için 2020 yılının tamamını kapsayan haberler yeterli bulunmuş ve 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren konuya ilişkin basında yer alan haberler analize dahil edilmemiştir. Çalışmada güvenilirlik, toplanan veri yeniden analiz edilip aynı sonuç bulunarak sağlanmıştır. Geçerlilik ise, alanında uzman olan bilim insanlarına danışılarak sağlanmıştır.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, “Koronavirüs (Covid-19) Salgını sürecinin Çanakkale turizmine etkileri” teması kapsamında yerel basın ile ulusal basında yer bulan haberler ve bu haberlerde yer bulan söylemlerden açığa çıkan bulgular verilmiştir.

İncelenen tüm bu haberlerin kaynakları, başlıkları ve bu haberlerden çıkarılan mesajlar “Covid-19 Salgını’na etkilerine ilişkin çıkarılan mesajlar” teması kapsamında analiz edilmiş ve Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Koronavirüs (Covid-19) Salgını Sürecinde Çanakkale’deki Yerel Basın ile Ulusal Basında Yer Bulan Haberler ve Salgın’ın Turizme Etkilerine İlişkin Çıkarılan Mesajlar

Haber Kaynağı	Haber Başlığı	Salgın’ın Turizme Etkilerine İlişkin Çıkarılan Mesaj
Çanakkale Travel	Turizm Sektörü Can Çekişiyor	ÇATOD Başkanı Armağan Aydeğer’in; salgın sürecinin turizm sektörü için zorlukları, faaliyetlerinin durma noktasında olması ve sektör paydaşlarının ekonomik açıdan çekinceleri hakkındaki görüşleri yayınlanmıştır.
Çanakkale Gündem Gazetesi	Çanakkale Büyük Yara Aldı	TÜRSAB Çanakkale Körfez Bölgesel Yürütme Kurulu Başkanı Ahmet Çelik’in, Çanakkale turizmcilerinin potansiyellerinin yaklaşık % 70’ini kaybedeceklerini ve 2020 yılında bölgeye gelen yabancı turistlerin sayısının da çok düşeceğini kapsayan görüşlerine yer verilmiştir.
Çanakkale İnternet Medya	Çanakkale’de Müzeler, Sergi ve Canlandırma Alanları 1 Haziran’da Açılıyor	Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı tarafından yapılan açıklamaya yer verilmiştir. Çanakkale’deki müzelerin, sergilerin ve canlandırma alanlarının, yeniden hizmete açılacağı, normalleşme planı çerçevesinde bir buçuk metrelik sosyal mesafeye dikkat edileceği, maske kullanımının zorunlu olacağı ve hijyen tedbirleri kapsamında kuralların uygulanacağına değinilmiştir. Yani turizm etkinliklerinin gerçekleştirilme biçimi değişime uğramıştır.
Aynalı Pazar Gazetesi	Corona Salgını Assos’ta Sezonu Kapattı	Yapılan haberde yerel bir otel işletmecisiyle röportaj yapılmıştır. Yapılan röportajda yerel otel işletmecisi, işletmelerin 2020 yılı yaz sezonundan ümidini kestiğini

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

		belirtmiştir. Röportajın “Yüzde 50 Kapasiteyle İş Yapma Şansımız Yok” alt başlığıyla yayınlanan kısmında ise, Yüzde elli kapasiteyle burada iş yapma şansımız yok. Sadece benim için değil buradaki diğer otellerin durumu da aynı" cümleleriyle ifade etmiştir. Böylece kapasite düşürmeleri halinde zarar edebileceklerini belirtmiştir.
Anadolu Ajansı	Bozcaada ve Gökçeada'da Kontrollü Turizm Beklentisi	Haberde Gökçeada Kaymakamı Ender Faruk Uzunoğlu'nun ve Gökçeada Belediye Başkanı Ünal Çetin'in sürece ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Anadolu Ajansı muhabirlerine sezon hazırlıklarının normalleşme süreciyle bağlantılı olarak devam edeceğini belirten Uzunoğlu, "Bu süreçte ilçemizdeki hazırlıklar son derece titizlikle yürütülecek. Burada kontrollü bir turizm beklentimiz ve hedefimiz var." diyerek destinasyonda turizm etkinliklerini devam ettirmeyi amaçladıklarını ifade etmiştir. Gökçeada Belediye Başkanı Ünal Çetin ise, adanın en önemli gelir kaynağının turizm olduğuna dikkati çekti. Adada turizm sezonu öncesi sektör temsilcilerince çeşitli hazırlıklar yapıldığını ifade eden Çetin, yataktan yorgana kadar birçok ürünün salgın sürecinde yenilendiğini belirtti. Böylece Gökçeada'nın destinasyon yöneticilerinin destinasyonda turizm etkinliklerinin salgın önlemleri alınarak devam ettirilmesi görüşünde oldukları görülmektedir.
Haberci Çanakkale	Bozcaada ve Gökçeada'da Kontrollü Turizm Beklentisi	Tıpkı Anadolu Ajansı gibi Haberci Çanakkale'de “Bozcaada ve Gökçeada'da Kontrollü Turizm Beklentisi” başlığıyla yayınlanan haberde de Gökçeada Kaymakamı ve Gökçeada Belediye Başkanı'nın demeçlerine yer verilmiş, bunun yanında Bozcaada Belediye Başkanı Hakan Can Yılmaz'ın sürece ilişkin demeçlerine de yer verilmiştir. Yılmaz, turizmcilere umut verici mesajlar vermiştir.
Çanakkale Aynalı Pazar Gazetesi	Çanakkale Turizmine Darbe	Çanakkale Aynalı Pazar Gazetesi'nde “Çanakkale Turizmine Darbe” başlığıyla paylaşılan haberle birlikte; “Salgın Turizmcileri Vurdu”, “Ekonomik Kriz ve Pandemi: Çanakkale Turizmine Darbe”, “Kültür, Sanat ve Spor Faaliyetleri de Etkilendi”, “Salgın Boyunca 30 Kültürel Etkinlik İptal Edildi”, “Gelibolu Maratonu, Bisiklet Turu, Yüzme Yarışı” ve “Troia Festivali” alt başlıkları altında Koronavirüs (Covid-19) Salgını sürecinin Çanakkale'deki rekreasyon ve turizm etkinliklerine olumsuz etkilerine dikkat çekilmiştir.
Bozcaada Haber Gazetesi	19. Ozanın Günü ve Homeros Okuması 8	Turizm etkinliklerinin açık havada ve sosyal mesafe gözetilerek yapılacağı, ayrıca bu etkinliğe girişte maske takılmasının zorunlu olacağı belirtilmiştir. Böylece

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

	Ağustos'ta Bozcaada'da	Çanakkale'deki turizm etkinliklerinin yeni bir biçim kazandığı söylenebilir.
İhlas Haber Ajansı	Kendimizin ve Personelimizin Güvenliği için Müşteri Almadık	İhlas Haber Ajansı tarafından 14 Ekim 2020'de "Kendimizin ve Personelimizin Güvenliği için Müşteri Almadık" başlığı altında yayınlanan haberde; Assos'ta faaliyet yürüten turizm tesisleri olan bir yerel otel işletmecisinin "kendimizin ve personelimizin güvenliği için müşteri almadık" demeciyle beraber turizmin paydaşlarının salgın sürecine yalnızca ticari amaçla bakmadıklarını ve işin insani boyutunu dikkate alarak, kendi sağlıklarını korumaları adına da birtakım kazançlardan vazgeçtikleri görülmektedir.

Koronavirüs (Covid-19) salgını sürecinde Çanakkale'deki yerel basın ile ulusal basında yer bulan haberler ve salgının turizme etkilerine ilişkin algılanan mesajlar Tablo 1'de verilmiştir. Covid-19 salgınına ilişkin basında çıkan haberler; salgının turizm sektörüne etkilerine ilişkin "Çanakkale'deki turizm sektörü temsilcilerinin salgının turizm sektörüne etkilerine ilişkin görüşlerini kapsayan haberler", "Çanakkale'deki destinasyon yöneticilerinin salgının turizm sektörüne etkilerine ilişkin görüşlerini kapsayan haberler" ve "salgının genel olarak Çanakkale'deki turizm ve rekreasyon etkinliklerine etkisi kapsamında basında yer bulan haberler" olmak üzere üç alt başlık altında verilmiştir.

4.1. Çanakkale'deki Turizm Sektörü Temsilcilerinin Salgının Turizm Sektörüne Etkilerine İlişkin Görüşlerini Kapsayan Haberler

Çanakkale'nin turizm portalı olan Çanakkale Travel'de 23 Mart 2020'de Ayhan Öncü tarafından "Turizm Sektörü Can Çekişiyor" başlığıyla yayınlanan haberde Çanakkale Turistik Otelciler ve Yatırımcılar Derneği (ÇATOD) Başkanı Armağan Aydeğer'in salgın sürecinin otel işletmelerine etkilerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir (Öncü, 2020). Aydeğer, sürece ilişkin; turizm sektörünün tahminlerin üzerinde çok zor bir süreci yönetmeye çalıştığını, Türkiye genelinde milyonlarca çalışana olan turizm sektöründeki işletmelerin faaliyetlerinin tamamı sıfır noktasında olduğunu, birçoğunun faaliyetini durdurduğunu; çalışan, işletmeci, yatırımcı herkesin ekonomik süreç ile ilgili çok kaygılı olduğunu, birçok işletmenin geçtiğimiz kış döneminde zararlı veya karsız çalıştığını, yine birçok işletmenin kış döneminde salgın sürecinde yatırımları, yenileme çalışmaları, devam eden borçları gibi çok sayıda sebeple banka kredisi kullandığını, sezon açılışı olan Mart ortasından itibaren çekleri kestiklerini ve günlük zorunlu ödemelerin devam ettiğini ifade etmiştir. ÇATOD Başkanı Sayın Armağan Aydeğer'in görüşleri dikkate alındığında, Covid-19 Salgını sürecinin Çanakkale'deki turizmcilere büyük bir darbe vurduğu anlaşılabilmektedir.

14 Nisan 2020 tarihinde Çanakkale Gündem Gazetesi'nde Tunahan Ünsal tarafından "Çanakkale Büyük Yara Aldı" başlığıyla yayınlanan haberde; Çanakkale'nin, 2018 Troia Yılı ile yakaladığı yükseliş ivmesini Covid-19 Salgını yüzünden kaybettiğine değinilmiştir (Çanakkale Gündem, 2020). Yapılan haberde TÜRSAB Çanakkale Körfez Bölgesel

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

Yürütme Kurulu Başkanı Ahmet Çelik'in sürece ilişkin demeçlerine yer verilmiştir. TÜRSAB Çanakkale Körfez Bölgesel Yürütme Kurulu Başkanı Ahmet Çelik; Çanakkale'deki turizm sektörünün salgın sürecinden en çok etkilenen bölgelerden biri olduğuna, en iyi ihtimalle iç turizmin hızlanması koşuluyla bile Çanakkale turizmcilerinin potansiyellerinin yaklaşık % 70'ini kaybetmiş olacaklarını, Temmuz-Eylül ayları arasında iç turizmde bir hareketlilik beklendiğini ve yaraların biraz olsun sarılmasını umduklarını, daha önce dış pazardan bölgeye çok ciddi bir destek aldıklarını ve bu sene bölgeye gelen yabancı turistlerin sayısının da çok düşeceğini vurgulamıştır. TÜRSAB Çanakkale Körfez Bölgesel Yürütme Kurulu Başkanı Ahmet Çelik'in bu demeçleriyle, 2020 yılının Çanakkale'deki turizm sektörü için adeta bir kabusa dönüşeceği söylenebilir.

21 Mayıs 2020 tarihinde Aynalı Pazar Gazetesi'nin yayınladığı haberde "Corona Salgını Assos'ta Sezonu Kapattırdı" başlığıyla bir haber paylaşılmıştır (Aynalı Pazar, 2020). Bu haber, "Assos'ta Sezon Bitti" ve "Yüzde 50 Kapasiteyle İş Yapma Şansımız Yok" alt başlıklarıyla yayınlanmıştır.

"Assos'ta Sezon Bitti" alt başlığıyla yayınlanan haberde Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinde yer alan Assos'un; tarihi dokusu, bol oksijenli havası ve sakinliği ile Türkiye'nin şirin ve tercih edilen tatil beldelerinden bir tanesi olduğu, Assos'un Edremit Körfezi'nin kıyısında, Midilli Adası'nın tam karşısında bulunduğu, aynı zamanda Antik Çağ'ın en önemli liman kentlerinden biri olduğuna değinilmiştir (Aynalı Pazar, 2020). Yapılan haberde yerel bir otel işletmecisiyle röportaj yapılmıştır. Yapılan röportajda yerel otel işletmecisi Assos'ta 2020 yılının turizm sezonunun salgın yüzünden bir büyük darbe aldığını belirterek; tarihi, coğrafi konumu, havası ve doğa harikası yerleriyle herkesin görmeye can attığı tatil beldelerinden biri olan Behramkale Köyü'nün de Koronavirüs mağduru destinasyonlardan biri olduğunu söylemiştir. Yerel otel işletmecisi; yaklaşık, iki buçuk ay-üç ay arası süren yaz sezonunda faaliyet yürüten işletmelerin 2020 yılı yaz sezonundan ümidini kestiğini belirtmiştir. Röportajın "Yüzde 50 Kapasiteyle İş Yapma Şansımız Yok" alt başlığıyla yayınlanan kısmında ise, Assos destinasyonunda sezonun 70 gün olduğunu ve yarı yarıya kapasiteyle çalışma olanaklarının olmadığını belirten yerel otel işletmecisi ortaya çıkan durumu, "Özellikle Assos için 1 Mayıs Cuma ya da Pazartesi günlerine denk geldiği zamanlarda burada hiçbir otelde konaklamak için akşam saatinde yer bulunamaz. Basından duyduğumuz tebliğler var ama bunları otel sahipleri açıklıyor. Karar vericilerin bu konuyla ilgili henüz açıkladığı bir şey yok. Ben söylenen şartlarda oteli çalıştırmayabilirim. Burada sezon 60 ya da 70 gündür. Yüzde elli kapasiteyle burada iş yapma şansımız yok. Sadece benim için değil buradaki diğer otellerin durumu da aynı" cümleleriyle ifade etmiştir. Böylece, Koronavirüs (Covid-19) Salgını neticesinde etkinliklerini devam ettirmeye çalışan otellerin yüzde elli kapasite gibi önlemlere karşı bakış açıları da ortaya çıkmıştır.

Çanakkale Aynalı Pazar Gazetesi 19 Temmuz 2020'de yayınladığı haberde, "Çanakkale Turizmine Darbe" başlığıyla bir haber paylaşmıştır (Burası Çanakkale, 2020). Bu haberin içeriğinde "Salgın Turizmcileri Vurdu", "Ekonomik Kriz ve Pandemi: Çanakkale Turizmine Darbe", "Kültür, Sanat ve Spor Faaliyetleri de Etkilendi", "Salgın Boyunca 30 Kültürel Etkinlik İptal Edildi", "Gelibolu Maratonu, Bisiklet Turu, Yüzme Yarışı" ve "Troia Festivali" alt başlıkları altında Koronavirüs (Covid-19) Salgını sürecinin Çanakkale

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

turizmüne etkilerine dikkat çekilmiştir. Öncelikle “Salgın Turizmcileri Vurdu” başlığında Çanakkale Turistik Otelciler, İşletmeciler ve Yatırımcılar Birliği Derneği (ÇATOD) Başkanı Armağan Aydeğer’in sürece ilişkin yorumlarına yer verilmiştir. İlgili başlık altında Aydeğer’in; 2019 yılının Çanakkale turizmi açısından olumlu kapandığını fakat Covid-19 Salgını’ndan Çanakkale’de faaliyet gösteren turizmcilerin olumsuz etkilendiğini, yeni normalleşme süreci sonrasındaki durum ile ilgili olarak 1 Haziran 2020 tarihinde başlatılan yeni normalleşme süreci ile turizmcilerin de ortaya çıkan yeni duruma adapte olmaya çalıştıklarını, Çanakkale’deki turizmcilerin sosyal mesafe ile hijyen tedbirlerine yönelik çalışmalarını tamamladıklarını ve birçok işletmenin bu konuda yeterlilik sertifikası aldığına değindiği röportajı yayınlanmıştır.

ÇATOD Başkanı Armağan Aydeğer; Çanakkale turizminin şu anki durumu hakkında ise; “15 Haziran-1 Temmuz 2020 tarihleri arasında tesislerin yüzde 30’u açıldı. Aynı tarihler arasında doluluk oranı hafta içinde yüzde 35-40 seviyelerinde. Hafta sonları ise bu oran yüzde 55-60 bandında değişiyor. İç pazar kaynaklı turizm hareketlenmesinde şu anda Çanakkale il genelindeki tesislerin yüzde 70’i faaliyetini sürdürüyor” demecini vermiştir (Burası Çanakkale, 2020). Bu demeçle birlikte Çanakkale’deki turizm sektörünün önemli bir paydaşı olan ÇATOD Başkanı Armağan Aydeğer’in rakamsal verilerden de faydalanarak, salgının Çanakkale turizmüne ne denli olumsuz etkileri olduğunu ifade ettiği görülmektedir.

İhlas Haber Ajansı tarafından 14 Ekim 2020’de “Kendimizin ve Personelimizin Güvenliği için Müşteri Almadık” başlığı altında yayınlanan haberde; Assos’ta faaliyet yürüten turizm tesisleri olan bir yerel otel işletmecisinin şu ifadelerine yer verilmiştir (İHA, 2020): “Bu salgın Türkiye’de görülmeye ilk başladığında kapalı alanlarda bulunan restoranlara müşteri almayın dediler ve bizler de açık alanlarda müşteri almaya başladık. Daha sonra bir tebliğ daha yaptılar. Kapalı alanlarda da müşteri almayın sadece oda servislerinde müşteri alabilirsiniz dediler. Biz de restoranımızı kapattık. Şehirlerarası dolaşım yasak olduğu için buraya çok fazla gelen olmadığından oteli de kapattık. Oteli kapatma nedenlerimizden birisi de, kim nereden geliyor, hastalık var mıdır yok mudur bilmediğimiz için, kendi ve personel güvenliğimiz için müşteri almadık” diyerek sürece ilişkin görüşlerini ifade etmiştir. Bu ifadelerin ışığında turizmin paydaşlarının salgın sürecine yalnızca ticari amaçla bakmamakla birlikte, aynı zamanda kendi sağlıklarını koruma adına da birtakım kazançlardan vazgeçtikleri görülmektedir.

4.2. Çanakkale’deki Destinasyon Yöneticilerinin Salgının Turizm Sektörüne Etkilerine İlişkin Görüşlerini Kapsayan Haberler

Anadolu Ajansı’ndan Burak Akay’ın 30 Mayıs 2020’de “Bozcaada ve Gökçeada’da Kontrollü Turizm Beklentisi” başlığıyla yayınladığı haberde Gökçeada Kaymakamı Ender Faruk Uzunoğlu’nun sürece ilişkin görüşlerine yer vermiştir (Akay, 2020). Anadolu Ajansı muhabirlerine sezon hazırlıklarının normalleşme süreciyle bağlantılı olarak devam edeceğini belirten Uzunoğlu, “Bu süreçte ilçemizdeki hazırlıklar son derece titizlikle yürütülecek. Burada kontrollü bir turizm beklentimiz ve hedefimiz var. Gökçeada’da salgın konusunda bazı kısıtlamalara gittik. Turizm sezonu içinde olumlu bir katkısı olacak bunun. Genel amacımız 297 kilometrekarelik bu alanı ziyaretçilerimiz için hijyenik durumda tutmak.

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

Geçen yıllara oranla daha normal ve kontrollü olarak turizm sezonu geçirmeyi umuyoruz." ifadelerini kullandı.

Aynı haberde Anadolu Ajansı Gökçeada Belediye Başkanı Ünal Çetin'in görüşlerine de yer verdi. Gökçeada Belediye Başkanı Ünal Çetin, adanın en önemli gelir kaynağının turizm olduğuna dikkati çekti. Adada turizm sezonu öncesi sektör temsilcilerince çeşitli hazırlıklar yapıldığını ifade eden Çetin, yataktan yorgana kadar birçok ürünün salgın sürecinde yenilendiğini belirtti (Akay, 2020). Normalleşme süreci içinde salgının yayılım durumunun genel itibarıyla en çok turizm sektörünü yakından ilgilendirdiğine işaret eden Çetin: "Önceki yıllara oranla biraz daha dikkatli olmamız gerekiyor. Bu salgın dünyayı etkiledi. Bu nedenle de çok hareketli, çok kalabalık, çok yoğun turizm şekli yerine daha güzel ve mantıklı ama kontrollü bir turizm yapmamız gerekiyor. Burada turizmin bu yıl yine sektörü ayakta tutacak düzeyde geçeceğine inanıyorum. Adaya gelenleri bizim kontrol altında tutabilmemiz adına mutlaka rezervasyonla kabul etmemiz gerekiyor. Virüs ile de mücadelede maksimum derecede tedbirlerle hem adamızda yaşayan insanlarımızın sağlığını, hem de misafirlerimizin sağlığını korumak adına kontrollü bir turizm olsun istiyoruz." İfadelerini kullanarak Anadolu Ajansı'na verdiği röportajda salgın sürecinde turizm etkinliklerinin titizlikle yapılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Böylece Gökçeada'nın destinasyon yöneticilerinin, salgın dolayısıyla bazı önlemler alınarak turizm etkinliklerinin devam ettirilmesi gerektiğine inandıklarını ifade etmişlerdir. Bunda, turizm sektörünün destinasyon için önde gelen gelir kaynaklarından biri olmasının etkili olduğu söylenebilir.

Tıpkı Anadolu Ajansı gibi Haberci Çanakkale'de Özer Şut tarafından 30 Mayıs 2020 tarihinde "Bozcaada ve Gökçeada'da Kontrollü Turizm Beklentisi" başlığıyla yayınlanan haberde de Gökçeada Kaymakamı ve Gökçeada Belediye Başkanı'nın demeçlerine yer verilmiş, bunun yanında Bozcaada Belediye Başkanı Hakan Can Yılmaz'ın sürece ilişkin demeçlerine de yer verilmiştir (Çanakkale Haberci, 2020). Hakan Can Yılmaz; Bozcaada'nın son yıllarda turizmin lokomotif yörelerinden birisi olduğuna, onların bu süreçte değişen dünyada ve değişen turizm anlayışı kapsamında Bozcaada'nın yine bir cazibe merkezi olarak talep görmeye devam edeceğini düşündüklerini, hatta ilginin artarak devam edeceğini düşündüklerini belirtmiştir. Yılmaz buna ek olarak özellikle bu yıl ada turizminin biraz daha sağlam temeller üzerinde gitmesi gerektiğini düşündüklerini, yaptıkları toplantılarda bu yıl genel turizme oranla adımlarımızı birkaç adım geriden atmaya ve böylece daha sağlam yol gitmek üzerine kararlar verdiklerini belirtmiştir. Bunun gerekçesi olarak da salgının getirdiği risklerin azalacağını söyleyerek yerel halka umut aşılamıştır.

Çanakkale İnternet Medya'da 17 Mayıs 2020 tarihinde yayınlanan haberde müzelerin, sergilerin ve canlandırma alanlarının, 1 Haziran itibarıyla yeniden hizmete açılacağı, normalleşme planı çerçevesinde bir buçuk metrelik sosyal mesafeye dikkat edileceği, maske kullanımının zorunlu olacağı ve hijyen tedbirleri kapsamında kuralların uygulanacağına değinilmiştir (Çanakkale İnternet Medya, 2020). Haberde Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı tarafından yapılan açıklamaya da yer verilmiştir. Bu açıklamada; her tesis için öngörülen azami ziyaretçi sayısının sosyal mesafe kurallarına göre düzenleneceği, her tesis için öngörülen güvenli ziyaret süresinin tesis girişinde ziyaretçilere önerileceği, Covid-19 Salgını eğitimi alan müze personeli ve tesislerde yer alan uyarı panoları ile

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

ziyaretçilere temel bilgi akışının sağlanacağı, açık ve kapalı mekanlarda bulunan oturma alanlarının sosyal mesafe kurallarına göre düzenleneceği, kapalı mekanlardan erişim kısıtlanması getirilen alanlar hakkında ziyaret öncesinde ziyaretçilere bilgilendirme yapılacağı, toplu rezervasyonlar için gerekli bilgilerin telefon aracılığı ile yetkililerden alınacağı, tesis girişlerinde başkanlık personelinin ateş ölçümü yapacağı ve kimlik kayıtlarını tutacağı, tesislerde artırılmış hijyen önlemlerinin yanı sıra periyodik olarak genel dezenfeksiyon uygulamasının yapılacağı, ziyaretçilerin belli noktalarda el dezenfektanlarına ulaşmalarının sağlanacağı, kapalı mekanlarda maskesiz dolaşılmasına müsaade edilmeyeceği, günlük temizlik sayısının çoğaltılmasının yanı sıra zorunlu kontrollerin daha detaylı yapılması adına güvenlik ve temizlik personeli sayılarının artırılacağı, bilet gişelerinde ziyaretçilerin ve personelin sağlığını korumak amacıyla azami önlemlerin alınacağı, sesli rehberlik (audioguide) cihazlarının kulaklıklarına ait kılıfların tek kullanımlık olacağı, her kullanımdan sonra cihazın detaylı dezenfeksiyonunun görevliler tarafından yapılacağı, Covid-19 önlemleri gereği özel gereksinimli ziyaretçiler için hazırlanan VR (Sanal Gerçeklik) uygulamalarının kullanımının geçici olarak kısıtlanacağı bildirilmiştir. Ayrıca yapılan açıklamada kronik hastalığı bulunan kişilerin müze ve sergi alanlarını ziyaret etmemesi önerilmektedir. Böylece Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı, destinasyonda turizm etkinliklerinin devam ettirilmesi için belli kısıtlamalara gidileceğini yapılan açıklamada vurgulamıştır.

4.3. Salgının Genel Olarak Çanakkale'deki Turizm ve Rekreasyon Etkinliklerine Etkisi Kapsamında Basında Yer Bulan Haberler

Çanakkale Aynalı Pazar Gazetesi'nin "Ekonomik Kriz ve Pandemi: Çanakkale Turizmine Darbe" alt başlığındaki haberinde (Burası Çanakkale, 2020) Çanakkale'de özellikle geçtiğimiz yıl gerçekleştirilemeyen Troia Festivali'nin ekonomik kriz gerekçesiyle iptal edildiğini ve bu yıl Koronavirüs (Covid-19) Salgını sebebiyle yalnızca iki etkinlik yapılabildiği vurgulanmıştır. Bu başlıkta verilen haberle birlikte, Çanakkale'de gerçekleştirilen rekreatif faaliyetlerin salgın sebebiyle iptal edilmesi sonucunda bölge turizminin olumsuz etkilendiği görülmektedir.

"Salgın Boyunca 30 Kültürel Etkinlik İptal Edildi" alt başlığı altındaki haberde (Burası Çanakkale, 2020); 2020 yılı başlangıcında Güvercin Festivali ve Umurbey Deve Güreşleri Festivali yapıldığını, 11 Mart tarihi itibarıyla tüm etkinliklerin Covid-19 Salgını sebebiyle iptal edildiğini, her yıl Mart–Temmuz 2020 tarihleri arasında 35 kültürel, sanatsal ve sportif etkinlik yapılmasına karşın; bu yıl yalnızca sınırlı katılımı 18 Mart Çanakkale Deniz Zaferi Kutlamaları ve Törenleri'nin sınırlı bir katılımı gerçekleştirildiğine yer verilmiştir. Aynı alt başlık altında Nisan ayında Anzak Töreni, Şafak Ayini, Şehitlere Saygı Yürüyüşü gibi etkinliklerin yapılmadığına, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nın ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı törenlerinin de sınırlı katılımlarla gerçekleştirildiğine yer verilmiştir. Tüm bu etkinliklerin iptalinin Çanakkale turizmine olumsuz yansımalarını ifade etmek yanlış olmayacaktır.

"Gelibolu Maratonu, Bisiklet Turu, Yüzme Yarışı" alt başlığı altında yayınlanan haberde Çanakkale'nin tanıtımı ve turizme katkısı ile bilinen binlerce kişinin katılımıyla gerçekleştirilen Gelibolu Turkcell Maratonu ve Kale Bisiklet Turu gibi organizasyonların

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

hem ekonomik hem de pandemi gerekçesi ile bu yıl yapılmayacağı okuyuculara duyurulmuştur (Burası Çanakkale, 2020). Çanakkale Rotary Kulübü'nün ise, her yıl gerçekleştirilen ve bu yıl 34. kez yapılacak olan Çanakkale Boğazı Yüzme Yarışması'nın pandemi gerekçesi ile iptal edildiğini duyurması da bu alt başlık altında yer bulmuştur. Böylece sırf bu etkinlikler için bile Çanakkale'deki konaklama tesisleri için gelebilecek binlerce rezervasyonun iptaliyle birlikte, özellikle konaklama tesisleri için önemli bir kayıp söz konusu olabilmektedir.

“Troia Festivali” alt başlığı altında yayınlanan haberde ise; bu yıl tüm dünyayı etkisi altına alan Koronavirüs (Covid-19) Salgını sebebiyle Troia Festivali'nin yine iptal edildiğini, birbirinden ünlü sanatçıların katılım gösterdiği, panellerin düzenlendiği, kültür ve sanat etkinliklerinin gerçekleştirildiği festival olan Troia Festivali'nin, aynı zamanda yerel esnafın ve turizmcilerin de yüzünü güldüren bir etkinlik olduğu vurgulanarak, bu yıl yapılmayacağına yer verilmiştir (Burası Çanakkale, 2020). Troia Festivali'nin iptalinin, Çanakkale'deki turizm sektörünün yerel paydaşlarına olumsuz yansıdığı iddia edilebilir.

Bozcaada Haber Gazetesi'nin “19. Ozanın Günü ve Homeros Okuması 8 Ağustos'ta Bozcaada'da” ve Çanakkale Aynalı Pazar Gazetesi'nin “Bozcaada Jazz Festivali ve Homeros Okumaları” başlıklarıyla; yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeri olan Bozcaada'da yılda 12 kültürel, sanatsal ve sportif etkinliğin gerçekleştirildiği, bu etkinliklerden Ortodoks Hristiyanlar için büyük önemi olan Ayazma Panayırı'nın hem dinsel hem de kültürel bir etkinlik olduğu vurgulandığı haberde, her yıl düzenlenen üç günlük Bozcaada Jazz Festivali'nin 2020 yılında gerçekleştirilmeyeceği, 22 yıldan bu yana Gazeteci Haluk Şahin tarafından düzenlenen Ozan'ın Günü ve Homeros Okumaları'nın ise açık havada ve sosyal mesafe gözetilerek yapılacağı, ayrıca bu etkinliğe girişte maske takılmasının zorunlu olacağı belirtilmiştir (Burası Çanakkale, 2020; Bozcaada Haber, 2021). Bu gelişmeyle birlikte, bu etkinliğin bu sene sosyal mesafe koşuluyla ve açık havada gerçekleştirilmesi dolayısıyla Çanakkale'deki turizm etkinliklerinin yeni bir biçim kazandığı söylenebilir.

5. SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Turizm sektörünün her türlü krizlere karşı hassas bir sektör olduğu söylenebilir. Son yıllarda ortaya çıkan Koronavirüs (Covid-19) Salgını da büyük çaplı bir kriz olduğu için turizm sektörünü olumsuz etkilemiştir. Turizm sektöründe bilhassa fiziki donanımları, sermaye büyüklükleri, sabit maliyetleri, istihdam sayıları ve yüksek bütçeleri sebebiyle tur operatörü, havayolu ve otel işletmeleri gibi turizm işletmeleri salgından büyük darbe yemiştir (Sulkowski, 2020). Salgın süreci tıpkı turizm işletmeleri gibi destinasyonlara da büyük bir darbe vurmuştur. Bu çalışmada Çanakkale yerel medyası ve ulusal haber ajanslarından toplanan veriler analiz edilerek, Koronavirüs (Covid-19) Salgını sürecinin Çanakkale'deki turizm sektörüne etkileri tespit edilmiştir. Bu bağlamda Covid-19 Salgını sürecinin turizme yansımalarının somut göstergeleri sunularak alanyazına katkı yapmaya çalışılmıştır.

Çalışmada yapılan analiz neticesinde turizm sektör temsilcileri gözünden salgın dolayısıyla turizm işletmelerinin faaliyetlerinin durma noktasına geldiği; yatırımcıların, işletmecilerin ve çalışanların ekonomik açıdan sıkıntılı bir döneme girdikleri, sektörde büyük çaplı bir daralma görüldüğü ve borçlarını ödeme hususunda sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Özellikle oda sayısı az olan otel işletmelerinin 2020 yılına kayıp sezon gözüyle baktıkları ve

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

Covid-19 tedbirleri kapsamında kapasite düşürmeleri halinde zarar edebileceklerini düşündükleri saptanmıştır. Buna paralel olarak Bakar ve Rosbi (2020) çalışmalarında salgın krizinin uzun sürmesi halinde küçük ölçekli yiyecek-içecek işletmelerinin ve konaklama işletmelerinin iflas edecekleri sonucuna ulaşmıştır. Öte yandan bazı işletmecilerin sürecin ticari kazanç boyutunu kenara bırakarak, kendi sağlıklarını ve personellerinin sağlıklarını koruma adına işletmelerini açmama kararı aldıkları da saptanmıştır. Gössling vd. (2020) çalışmalarında Koronavirüs (Covid-19) salgınının beraberinde getirdiği olumsuzluklar ve can kayıplarıyla birlikte turizm ürünlerinin sunumlarının artık eskisi gibi olamayacağını vurgulamıştır. Dolayısıyla salgınla beraber işin içine sağlık etkeni de girdiği için bundan sonraki dönemde bireylerin ve turizm işletmelerinin turizm kültürlerinde farklılıkların oluşması olasıdır. Destinasyon yöneticilerinin yeni normallere göre aldıkları önlemler de bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Salgın döneminde turizm sektöründe görülen olumsuz etkilerin azaltılması için Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı tarafından belli önlemler alınmış, bazı kısıtlamalara gidilerek müzelerin ve ören yerlerinin yeniden faaliyete geçirilmesi sağlanmıştır. Alınan önlemlerle beraber destinasyondaki turizm etkinliklerinin “yeni normallere” göre düzenlendiği tespit edilmiştir. Buna göre; destinasyondaki her tesis için öngörülen azami ziyaretçi sayısının sosyal mesafe kurallarına dikkate alınarak düzenleneceği, Covid-19 Salgını eğitilmiş alan müze personelleri ve tesislerde yer alan uyarı panoları ile ziyaretçilere temel bilgi akışının sağlanacağı, kapalı ve açık mekanlarda yer alan oturma alanlarının sosyal mesafe kuralları dikkate alınarak yeniden düzenleneceği, tesis girişlerinde personellerin ateş ölçümünün gerçekleştirileceği ve kimlik kayıtlarının tutulacağı, tesislerde artırılmış hijyen önlemlerinin yanında düzenli bir şekilde dezenfeksiyon uygulamalarının gerçekleştirileceği, ziyaretçiler için bölgedeki belli noktalarda el dezenfektanlarının sağlanacağı, ziyaretçilerin kapalı mekanlarda maskesiz dolaşmalarına izin verilmeyeceği, sesli rehberlik cihazlarının kulaklıklarına ait kılıfların tek kullanımlık olacak şekilde düzenleneceği, her kullanımdan sonra sesli rehberlik cihazlarının dezenfeksiyonunun detaylı bir şekilde yapılacağı ve Koronavirüs (Covid-19) önlemleri kapsamında özel gereksinimli ziyaretçiler için hazırlanan sanal gerçeklik uygulamalarının kullanımına geçici bir şekilde kısıtlama getirileceği tespit edilmiştir. Buna paralel olarak Gössling vd. (2020), salgının etkisiyle beraber bundan sonraki süreçte turizm etkinliklerinin gerçekleştirilme tarzının farklılaşacağını belirtmiştir.

Çanakkale'nin önemli turizm merkezleri olan Gökçeada ve Bozcaada destinasyonlarının yöneticilerinin salgın sürecine ilişkin vermiş oldukları demeçler dikkate alındığında; salgın kapsamında bazı kısıtlamalara gidilerek hijyenik bir ortamın sağlanması ve sosyal mesafe kuralları çerçevesinde turizm etkinliklerinin sınırlandırılarak, güvenli bir şekilde devam ettirilmesi yanlısı oldukları saptanmıştır. Buna ek olarak; destinasyonda yapılan bazı turizm etkinliklerinin açık havada, sosyal mesafe kuralları gözetilerek ve ziyaretçilerin maske takması koşuluyla gerçekleştirilmesiyle beraber turizm etkinliklerine yeni bir biçim verildiği tespit edilmiştir. Bu duruma paralel olarak Wanjala (2020) gerçekleştirdiği çalışmada turizm sektörünün salgın sürecinden daha fazla darbe yememesi için alınacak yeni tedbirlerle birlikte turizm etkinliklerinin devam ettirilmesini önermiştir.

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

Covid-19 Salgını yüzünden Çanakkale'de düzenli olarak yapılan ve her yılın belli zamanlarında destinasyona turist gelmesini sağlayan Bozcaada Jazz Festivali, Gelibolu Maratonu, Çanakkale Boğazı Yüzme Yarışması, Bisiklet Turu, Troia Festivali, Güvercin Festivali, Umurbey Deve Güreşleri Festivali, Nisan ayında gerçekleştirilen Anzak Töreni, Şafak Ayini ve Şehitlere Saygı Yürüyüşü gibi birçok anma, rekreasyon ve turizm etkinliklerinin iptal edildiği de tespit edilen başka bir konudur. Yapılan bazı çalışmalarda da salgının turizm sektörüne bütünüyle olumsuz etkileri olduğu vurgulanmıştır (Sulkowski, 2020; Bakar ve Rosbi, 2020; Gössling vd. 2020; Wanjala, 2020). Tüm bu sonuçlarla birlikte destinasyon yöneticilerine ve araştırmacılara öneriler sunulmuştur. Araştırmacılara:

- Bundan sonra gerçekleştirecekleri çalışmalarında Covid-19 Salgını sürecinin turizm sektörüne etkilerine ilişkin basındaki yansımaların söylem analizini Çanakkale dışındaki diğer destinasyonlar için de uygulamaları ve
- Covid-19 Salgın süreci bittikten sonra çeşitli destinasyonlar dikkate alınıp, istatistiksel verilerden de faydalanılarak salgından sonra turizm sektörünün rakamsal analizini gerçekleştirmeleri önerilebilir.

Çanakkale'deki destinasyon yöneticilerine:

- Çanakkale'de faaliyet gösteren ve Covid-19 Salgını sürecinden kötü etkilenen turizm işletmelerinin tespit edilerek, önümüzdeki yıllardaki turizm sürdürülebilirliğini korumak adına önlem paketlerine ilişkin görüşlerinin alınması için toplantılar organize etmeleri,
- Destinasyonda turizm etkinliklerinin devam ettirilebilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak adına (açık alanda turizm etkinliği gerçekleştirmek, maske tedariki, ziyaretçiler arası fiziksel mesafenin korunması vb.) atılması gereken adımları atmaları,
- Ve son olarak salgın sürecinin tamamlanması durumunda, destinasyonda turizm etkinliklerinin çeşitlendirilmesi için yeni olanakları sağlamaları bu kriz ortamının fırsata çevrilmesi açısından tavsiye edilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Y. (2020). Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgını ve turizm faaliyetlerine etkisi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 7-21.
- Akay, B. (2020). *Bozcaada ve Gökçeada'da kontrollü turizm beklentisi*. Erişim Tarihi: 23.03.2021), <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/bozcaada-ve-gokceadada-kontrollu-turizm-beklentisi/1858687>.
- Akbulut, O. ve Ekin, Y. (2018). Savaş Alanları turizmi: Birleşik Krallık (İngiltere) Savaş Alanları Kaynak Merkezi (UK Battlefield Resource Center) örneği ve Kurtuluş Savaşı savaş alanları turizm potansiyeli. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(1), 105-142.
- Akkuş, İ. Akıllı, H., Ceyhan, S., Dilemre, A. ve Tekin, Z. (2005). Jeotermal Kaynaklar Envanteri, *MTA Genel Müdürlüğü, Envanter Serisi*, 201, Ankara.

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

- Aynalı Pazar (2020). *Corona salgını Assos'ta sezonu kapattırdı!*. Erişim Tarihi: 11.03.2021, <http://www.canakkaleaynalipazar.com/corona-salgini-assos-ta-sezonu-kapattirdi/17785/>.
- Allen, J. O'Toole, W. McDonnell, I. ve Harris, R. (2002). *Festival and special event management*. Milton: John Wiley & Sons Inc.
- Arık, E. ve Akgün, H. (2018). Medya metinlerinin inşasında ideolojik farklılıklar: Süper teşvik paketi haberlerinin söylem analizi. *Intermedia International E-Journal*, 5(9), 197-211.
- Bakar, N. A. ve Rosbi, S. (2020). Effect of coronavirus disease (COVID-19) to tourism industry. *International Journal of Advanced Engineering Research and Science*, 7(4), 189-193.
- Barua, S. (2020). Understanding Coronanomics: The economic implications of the Coronavirus (COVID-19) pandemic. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3566477>.
- Bozcaada Haber (2021). *19. Ozanın günü ve homeros okuması" 8 Ağustos'ta Bozcaada'da*. Erişim Tarihi: 25.05.2021, <https://www.bozcaadahaber.net/19-ozanin-gunu-ve-homeros-okumasi-8-agustosta-bozcaadada/8743>.
- Bucak, T. ve Ateş, U. (2014). Gastronomi turizminin il turizmine etkisi: Çanakkale örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 28, 315-328.
- Burası Çanakkale (2020). *Çanakkale turizmine darbe*. Erişim Tarihi: 11.02.2021, <https://www.burasicanakkale.com/canakkale-turizmine-darbe/>.
- Butler GD (1959). *Introduction to community recreation*. USA: McGraw-Hill Book Company.
- Can, E. (2015). Boş zaman, rekreasyon ve etkinlik turizmi ilişkisi. *Istanbul Journal of Social Sciences*, 10, 1-17.
- Columbus, C., Brust, K. B. ve Arroliga, A. C. (2020). 2019 Novel coronavirus: An emerging global threat. *Baylor University Medical Center Proceedings*, 33(2), 1-4.
- Çakır, A. (2014). *Söylem analizi ne demek istiyorsun?*. Konya: Palet Yayınları.
- Çanakkale Gündem (2020). *Çanakkale büyük yara aldı*. Erişim Tarihi: 12.12.2020, <https://canakkalegundem.net/2020/04/14/canakkale-buyuk-yara-aldi/>.
- Çanakkale Haberci (2020). *Bozcaada ve Gökçeada'da kontrollü turizm beklentisi*. Erişim Tarihi: 06.01.2021, <https://www.habercicanakkale.com/bozcaada-ve-gokceada-da-kontrollu-turizm-beklentisi/44847>.
- Çanakkale İnternet Medya (2020). *Çanakkale'de müzeler, sergi ve canlandırma alanları 1 haziran'da açılıyor*. Erişim Tarihi: 12.04.2021, <https://www.canakkaleinternetmedya.com/haber/7047/canakkalede-muzeler-sergi-ve-canlandirma-alanlari-1-haziranda-aciliyor.html>.

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

- Demir, M., Günaydın, Y. ve Demir, Ş.Ş. (2020). The evaluation of the antecedents, effects, and consequences of Coronavirus (Covid-19) on tourism in Turkey. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 80-107.
- Fredline, E. ve Faulkner, B. (2000). Host community reactions: A cluster analysis. *Annals of Tourism Research*, 27(3), 763-784.
- Gössling, S., Scott, D. ve Hall, C. M. (2020). Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 29 (1), 1-20.
- Gür, T. (2013). Post-modern bir araştırma yöntemi olarak söylem çözümlemesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 5(1), 185-202.
- Ho, C. S., Chee, C. Y. ve Ho, R. C. (2020). Mental health strategies to combat the psychological impact of COVID-19 beyond paranoia and panic. *Ann Acad Med Singapore*, 49(1), 1-3.
- IATA (2020). Publications. Erişim Tarihi: 10.09.2021, <https://www.iata.org/en/publications/economics>.
- İbiş, S. (2020). COVID-19 salgınının seyahat acentaları üzerine etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 85-98.
- İHA (2020). *Korona virüs, Çanakkale'nin gözde tatil yerlerinden biri olan Assos'u da vurdu Çanakkale'nin Ayvacık ilçesi Behramkale köyü (Assos)'nde, yeni tip korona virüs (Covid-19) nedeniyle sessizlik hakim.* Erişim Tarihi: 05.05.2021, <https://www.haberler.com/korona-virus-canakkale-nin-gozde-tatil-yerlerinden-13231798-haberi>.
- Kelkit, A. (2003). Çanakale ilinin turizm potansiyeli ve çeşitlendirilmesi. *S. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 17(31), 18-23.
- Küçükaltan, Gül (2009). Küreselleşme sürecinde gastronomide yöresel tatların turistlerin destinasyon tercihlerine ve ülke ekonomilerine etkileri. *Üçüncü Ulusal Gastronomi Sempozyumu*, Antalya.
- Lu, L. ve Hu, C. (2005). Personality, leisure experiences and happiness. *Journal Of Happiness Studies*, 6(3), 325–342.
- Ongun, Ö. (2014). Uluslararası habercilik ve söylem: Türkiye'deki gazetelerin Suriye iç savaşını yansıtırma biçimleri. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 20, 77-97.
- Öncü, A. (2020). *Turizm sektörü can çekiyor.* Erişim Tarihi: 10.05.2021, <https://www.canakkaletravel.com/haber/turizm-sektoru-can-cekisiyor.html>.
- Özmen, R. (2019). *Destinasyon çekiciliği olarak gastronomi turizmi: Çanakkale örneği.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Van Dijk, T. A. (1997). *The study of discourse, discourse as structures and process: Discourse studies a multidisciplinary introduction.* London: Sage Books.

Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Çanakkale'deki Rekreasyon Etkinlikleri ve Turizm Sektörü Üzerine Etkileri: Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Söylem Analizi

Oğuzhan DÜLGAROĞLU

- Wanjala, K. (2020). Economic impact assessment of the novel coronavirus on tourism and trade in Kenya: Lessons from preceding epidemics. *Finance ve Economics Review*, 2(1), 1-10.
- WHO (2020). *Global research on coronavirus disease*. Erişim Tarihi: 06.05.2021, <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/global-research-on-novel-coronavirus-2019-ncov>.
- Punch, K. F. (2005). *Introduction to social research—quantitative & qualitative approaches*. London: Sage.
- Smith, V. L. (1998). War and tourism an american ethnography. *Annals of Tourism Research*, 25(1), 202-227.
- Strielkowski, W. (2020). International Tourism and COVID-19: Recovery strategies for tourism organisations. *Preprints*, 2020030445.
- Sulkowski, L. (2020). Covid-19 pandemic; Recession, virtual revolution leading to de-globalization?. *Journal of Intercultural Management*, 12(1), 1-11.
- Tayar, T. Gümüştekin, E. Dayan, K. ve Mandi, E. (2020). Covid-19 krizinin Türkiye'deki sektörler üzerinde etkileri: Borsa İstanbul sektör endeksleri araştırması. *Van YYÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Salgın Hastalıkları Özel Sayı, 293-320.
- Tayfun A. ve Arslan E (2013). Festival turizmi kapsamında yerli turistlerin Ankara Alışveriş Festivali'nden memnuniyetleri üzerine bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 192-206.
- Türkel, İ. Ş. ve Gökdemir, S. (2021). Dalış turizmi kapsamında, Çanakkale Boğazı ve çevresinde bulunan batıkların dalış rotalarının belirlenmesi. *Turist Rehberliği Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 44-74.
- Dünya Turizm Örgütü (2020). New data shows impact of Covid-19 on tourism as UNWTO calls for responsible restart of the sector. Erişim Tarihi: 10.09.2021, <https://www.unwto.org/news/newdata-shows-impact-of-COVID-19-on-tourism>.
- UNWTO (2021). Impact assessment of the COVID-19 outbreak on international tourism. Erişim Tarihi: 06.04.2021, <https://www.unwto.org/international-tourism-and-covid-19>.
- Yılmaz, M. (2020). 20 Nisan 2020 tarihi itibarıyla Covid-19 virüsünün dünyadaki coğrafi (kıtalara ve ülkelere göre) dağılımı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 17-44.